

Pelerinaj muzical la Mănăstirea Nicula

(Constanța Cristescu, muzicolog – 20 august 2020)

În ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, Mănăstirea Nicula din jud. Cluj este locul unui pelerinaj unic în spiritualitatea românească ortodoxă, nu atât datorită amplorii sale, cât datorită faptului că este un pelerinaj muzical prin excelență, ce îmbină cântarea savantă din cadrul slujbelor bisericești cu rugăciunea populară transfigurată în poezie și cântec folcloric și cântec popular, perpetuat timp, secole la rând, prin tradiția orală a grupurilor de pelerini ce vin an de an să se închine la mănăstire, la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

Majoritatea pelerinajelor din ortodoxia românească sunt săvârșite în tăcere, pelerinajul de la Mănăstirea Nicula fiind singurul care cultivă tradiția pelerinării pe grupuri rugătoare cu cântec ritual de pelerinaj, structurat funcțional-tematic pe momente ale pelerinajului. Sunt, astfel, cântece de sosire la mănăstire, cântece-rugăciuni de drum și de stat la mănăstire, dar și cântece de plecare de la mănăstire.

Am urmărit la televizor, pe TrinitasTV, Liturgia praznicului Adormirii Maicii Domnului, transmisă în direct de la Mănăstirea Nicula. Întrucât am cules, cândva, de la Mănăstirea Nicula, chiar în timpul pelerinajului de Sfânta Maria mare, cântece de pelerinaj, de la grupuri de pelerini veniți acolo, am rămas în fața televizorului în dimineața de 15 august, să urmăresc Liturgia și să-mi fac o imagine asupra pelerinajului actual, în condiții de pandemie. Am constatat că numărul mare de pelerini veniți la mănăstire și în condițiile restricțiilor impuse pentru combaterea pandemiei de covid dovedește că nicio conjunctură socială, politică, medicală, nu-i oprește din împlinirea pelerinajului anual la Mănăstirea Nicula, pentru a se închina și pentru a-și aduce ruga, de «Sfânta Maria mare», în fața icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Am cules, personal, cântece de pelerinaj la mănăstire în ultimii ani ai comunismului, când nici restricțiile ideologice, nici supravegherea amenințătoare a securității nu au putut opri pelerinii din împlinirea tradiției pelerinajului, atât de benefic lor, la Mănăstirea Nicula. Amintirea acelu praznic de cercetare etnomuzicologică petrecut la Mănăstirea Nicula mi-a rămas vie și acum după decenii și m-a ținut în fața televizorului la praznicul Adormirii Maicii Domnului.

Impresiile pe care le împărtășesc se limitează la cântarea din Liturgia arhierescă și de la finele acesteia, întrucât nu am putut urmări, de la distanță, pelerinajul integral, cu slujirea nocturnă și cântarea populară de grup, în care rugăciunea simplă, versificată și cântată, a oamenilor este înnobilită prin poezie și cântec, într-un sincretism folcloric cu rezonanță puternică în cele mai adânci fibre ale sufletului.

Liturgia arhierescă mi-a dăruit o mare bucurie, întrucât mi-a dezvăluit, prin prestația cântăreților de la strană, o înaltă școală muzicală teologică. Strana a fost susținută de corala *Psalmodia Transilvanica* a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj Napoca, redusă numeric la minimum – 8 membri, câte doi la o voce -, dirijată de pr.prof.univ.dr. Vasile Stanciu, decanul prestigioasei instituții de învățământ universitar.

Pe tot parcursul Liturghiei strănării au ilustrat roadele unei educații muzicale de elită, înnobilând vocea umană cu virtuți de instrument muzical unic creat de Dumnezeu pentru a transmite omenirii

Cuvântul Său, dar și pentru a i se comunica în cuvinte. Vocea umană, ca dar dumnezeiesc de comunicare transcendentă și interumană, modelată cu multă știință și talent de prestigiosul dascăl universitar clujan, a vibrat unitar într-o plurivocalitate corală compactă, echilibrată, realizând un veritabil act de artă muzicală filocalică.

Vestirea Apostolului și a Evangheliei s-a făcut pe recitativ melodizat, construit măiestrit, cu dicție, simplitate și voce timbrată firesc, acompaniat discret de cor.

Cântări din patrimoniul liturgic psaltic, dar și din patrimoniul stilistic regional, s-au îmbinat armonios în versiunea ardelenescă a Liturghiei și au strălucit într-o înveșmântare corală echilibrată, molcomă, de mare expresivitate și densitate timbrală, transparentă armonic, cu infuzii parafonice și polifonice.

La finele liturghiei tot norodul rugător a cântat la unison câteva cântece de pelerinaj sub conducerea unui preot venit la strună în acest scop, împlinind, cu recunoștință, acea comuniune unică prin rugă populară cântată unisonic, ce individualizează pelerinajul de la Mănăstirea Nicula în spațiul spiritualității românești. Am fost impresionată să ascult câteva dintre cântecele culese cândva acolo, păstrate de credincioși cu pioșenie în forme cristalizate: O Măicuță sfântă; O Măicuță, maică sfântă; Am venit Măicuță ș.a., adevărate tezaure folclorice, din nefericire prea puțin cercetate și teaurizate de specialiști.

La praznicul Adormirii Maicii Domnului, Mănăstirea Nicula devine locul în care elevația cântării liturgice savante se întâlnește cu sinceritatea și simplitatea fermecătoare a folclorului și a cântecului popular, într-un act de spiritualitate și cultură unic, sublim.

Și cei ce nu sunt interesați de muzica de tradiție bizantină, dar sunt interesați de arta muzicală, au putut asculta o Liturghie ardelenescă de o calitate artistică excepțională, o adevărată capodoperă cultică investită cu virtuțile cele mai înalte și profunde ale artei filocalice.

Dacă televiziunile ar fi mai dinamice în transmiterea liturghiilor duminicale și de sărbători, cei ce le urmăresc în fața televizorului nu s-ar putea plictisi, ci s-ar putea bucura de revelația diversității stilistice regionale a muzicii românești de tradiție bizantină, descoperindu-i frumusețea și noblețea.